

**DOKUZUNCU KALKINMA PLANI
(2007 - 2013)**

**2012 YILI
PROGRAMI**

I. TARIMSAL YAPININ ETKİNLEŞTİRİLMESİ

1. Mevcut Durum

Son üç yıldır gelişmesini sürdüren tarım sektörü 2010 yılında yüzde 2,4 oranında büyümüştür. 2002-2007 yılları arasında sürekli azalarak yüzde 10,3'den yüzde 7,6'ara kadar gerileyen tarım sektörünün GSYH içerisindeki payı ise 2008-2010 yıllarında yükselişe geçmiş ve 2010 yılında yüzde 8,4 olarak kaydedilmiştir. Diğer yandan, sektörün toplam istihdam içindeki payı, 2009 yılında yüzde 24,7 iken, 2010 yılında yüzde 25,2'ye yükselmiştir. Böylece, tarımsal istihdam, yarısı ücretsiz aile işçisi olmak üzere yaklaşık 400 bin kişi artarak 5,7 milyon kişi seviyesine ulaşmıştır.

Arazi parçalılığı, işletme ölçeklerinin küçük olması ve örgütlenme yetersizliği gibi yapısal sorunların yanı sıra özellikle arazi kullanımı ile piyasa gelişmeleri konularında kamunun izleme ve değerlendirme kapasitesinin geliştirilmesi ihtiyacı sürmektedir.

İşletmelerin çok parçalılığını gidermeye yönelik olarak miras yoluyla bölünmelerinin önlenmesi amacıyla Türk Medeni Kanunu ile Toprak Koruma ve Arazi Kullanımı

Kanununda değişiklik yapılmasına ilişkin çalışmaların sonuçlandırılması önem arz etmektedir.

Tarımsal politikaların belirlenmesinde büyük öneme sahip olan güvenilir tarım istatistiklerinin oluşturulması için hem veri toplama ve işlemeye hem de Çiftlik Muhasebe Veri Ağı, Çiftçi Kayıt Sistemi, Çiftlik Kayıt Sistemi ve Tarımsal İzleme ve Bilgi Sistemi gibi sistemlerin işletilmesinde Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı, Orman ve Su İşleri Bakanlığı ve TÜİK'in yerel ve merkezi kurumsal kapasitelerinin tamamlayıcı şekilde geliştirilmesi ihtiyacı bulunmaktadır.

AB uyum sürecindeki çalışmalar ve günümüz ihtiyaçları çerçevesinde; Tarım ve Köyşleri Bakanlığının Kuruluş ve Görevleri Hakkındaki KHK'yi değiştiren 639 sayılı Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında KHK, 8.6.2011 tarihli ve 27958 mükerrer sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Söz konusu düzenleme ile Tarım ve Köyşleri Bakanlığı hizmet birimleri; Tarım Reformu, Gıda ve Kontrol, Bitkisel Üretim, Hayvancılık ile Balıkçılık ve Su Ürünleri Genel Müdürlükleri şeklinde konu bazlı olarak yeniden yapılandırılmıştır.

Toprak ve Su Kaynakları

2010 yılı istatistiklerine göre, ülkemizdeki uzun ömürlü bitkiler dâhil toplam tarım alanı 24,4 milyon hektardır. Bu miktarın, 16,3 milyon hektarını ekilen, 4,3 milyon hektarını nadasa bırakılan, 0,8 milyon hektarını sebze yetiştirilen ve 3 milyon hektarını ise meyve, zeytin ağaçları ve bağcılık için ayrılan alanlar oluşturmaktadır.

2010 yılı sonu itibarıyla Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü (DSİ) 2.174 sulama tesisi ile net 2.727.440 hektar alan sulamaya açılmıştır. Bu alanın 2.181.738 hektarını oluşturan 718 tesis çeşitli kuruluşlara devredilmiş bulunmaktadır. Bu tesislerden, toplam sahanın 1.958.028 hektarını devralan 377 sulama birliği ile 111.510 hektarını devralan 120 kooperatife, işlevlerine uygun bir hukuki çerçeve kazandırmak amacıyla hazırlanan Sulama Birlikleri Kanunu 22.3.2011 tarihli ve 27882 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Söz konusu Kanunla, devir mekanizmasını düzenleyen mevcut mevzuatın boşluklarının giderilmesi ve katılımcı su kullanım yönetiminin güçlendirilmesi öngörölmüş olup, ikincil düzenlemelerin ivedilikle tamamlanması önem taşımaktadır.

2006-2010 döneminde her yıl ortalama 69 bin hektarın üzerinde bir sahada su kaynağı yetersizliği nedeniyle sulama yapılamaması, su tüketiminde etkinliğin artırılması gereğini öne çıkarmaktadır. Diğer yandan, iklim değişikliğinin etkileri de dikkate alındığında, sulama projelerinin gözden geçirilme ihtiyacı bulunmaktadır.

2008 yılında uygulamaya konan GAP Eylem Planı ile 1.060 bin hektar sahada sulama hedeflenmiştir. Bu kapsamda öngörölen toplam 1.232 km uzunluğundaki ana kanalların 595 km'sinde ihale süreçleri tamamlanarak inşaatlara başlanmıştır. Bunun yanı sıra, uygulama projeleri 2008 yılında tamamlanan Silvan Barajının ihalesi tamamlanarak, 12.7.2011 tarihinde yapım sözleşmesi imzalanmıştır. Diğer yandan, uygulama projeleri tamamlanma aşamasına gelen Çetintepe Barajının 2011 sonuna kadar ihale edilmesi ve Koçali Barajının planlama revizyonunun bir an önce gerçekleştirilmesi önem taşımaktadır.

Bunun yanı sıra, Tarım Reformu Genel Müdürlüğü tarafından yürütölen arazi toplulaştırma ve tarla içi geliştirme hizmetlerine, GAP Eylem Planının uygulamaya başlanması ile önemli bir ivme kazandırılmıştır. Bu kapsamda GAP illerinde toplam 2,1 milyon hektar alanda toplulaştırma ve tarla içi geliştirme hizmetleri programlanmış olup,

2011 yılında 600 bin hektar alandaki çalışmalar tamamlanmıştır. Benzer şekilde, KOP illerinde 200 bin hektar alanda toplulaştırma çalışmalarına başlanmıştır; DAP illerinde ise 188 bin hektar tarım alanının toplulaştırma çalışmalarına devam edilmektedir.

Ek olarak, 5403 sayılı Toprak Koruma ve Arazi Kullanımı Kanununun özel arazi toplulaştırmaya dair hükümleri Tarım Arazilerinin Korunması, Kullanılması ve Arazi Toplulaştırmasına İlişkin Tüzüğü'nün 2009 yılında yayımlanması ile işlerlik kazanmıştır. Bu kapsamda, DSİ tarafından 2010 yılından bu yana toplam, münferit olarak 42.657 hektarlık alanda, sulama şebekesi yapımı işleri kapsamında ise 50.709 hektarlık alanda arazi toplulaştırma ve tarla içi geliştirme hizmetleri işi ihale edilmiştir.

Bitkisel Üretim

Tarım sektörü katma değerindeki artışı büyük oranda sağlayan bitkisel üretimde, 2010-2011 döneminde iklim şartlarının elverişli olmasının da etkisiyle, başta hububatta olmak üzere, rekor artışları kaydedilmiştir.

Bitkisel üretimde verimlilik ve kaliteyi artırmak amacıyla, genetik potansiyeli yüksek ve üstün vasıflı bitki çeşitlerine ait her türlü çoğaltım materyalinin standartlarla uyumlu, zamanında, uygun fiyatlarla, yurt içi üretimle karşılanması ve kullanımının yaygınlaştırılması hususu önemini korumaktadır.

Genetik yapısı değiştirilmiş organizmalar ve ürünlerinden kaynaklanabilecek risklerin önlenmesi ve insan, hayvan ve bitki sağlığı ile çevre ve biyolojik çeşitliliğin korunması için biyogüvenlik sisteminin kurulmasını amaçlayan 5977 sayılı Biyogüvenlik Kanunu ve ilgili yönetmelikler yürürlüğe girmiştir. Bu kapsamda, genetiği değiştirilmiş bitkisel ve hayvansal ürünlerle ilgili izlenebilirliğin sağlanması ile kontrol ve denetim sisteminin etkin şekilde yürütülmesi hususları önem taşımaktadır.

Organik tarımsal üretimin ve pazarlamanın düzenlenmesi ve geliştirilmesine ilişkin zaman içinde duyulan iyileştirme ihtiyaçları dikkate alınarak hazırlanan Organik Tarımın Esasları ve Uygulanmasına İlişkin Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik, 6.10.2011 tarihli ve 28076 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Bununla birlikte, başta kontrol ve denetime yönelik hizmetlerin artırılması olmak üzere, istatistiki altyapı da dâhil izlenebilirliğin iyileştirilmesi, eğitim ve yayım hizmetleri ile kurumsal kapasitenin geliştirilmesi hususları önem arz etmektedir.

Bitki sağlığı alanında ithalat da dâhil koruma ürünlerinin ruhsatlandırılması ve izlenmesine ilişkin altyapının geliştirilmesi, bir referans laboratuvarının kurulması ve üreticilerde farkındalığın oluşturulmasına yönelik yayım hizmetlerinin yürütülmesi hususları önemini korumaktadır.

Ticarete konu sebze ve meyveler ile arz ve talep derinliğine göre belirlenecek et ve et ürünleri, süt ve süt ürünleri, su ve su ürünleri, bal ve yumurta gibi diğer gıda maddeleri ile kesme çiçek ve süs bitkilerinin ticaretinin düzenlenmesi hakkındaki 5957 sayılı kanun ile ilgili ikincil mevzuat ve kurumsal kapasite geliştirme çalışmaları sürdürülmektedir.

Ürün borsalarının kurumsal ve finansal kapasitelerinin yeterince gelişmemiş olmasından dolayı tarımsal ürünlerde istikrarlı fiyatlar oluşmamaktadır. Bu nedenle, Vadeli İşlem ve Opsiyon Borsasında (VOB), fiyatı baz alınabilecek ürün çeşidi az sayıda kalmakta ve baz alınan fiyata dayalı vadeli işlem sözleşmeleri de kısıtlı hacimde işlem görebilmektedir. Nitekim, söz konusu Borsada, tarım ürünlerinden sadece pamuk ve

buğdayda işlem yapılabilen olup, VOB'un faaliyete başladığı 2005 yılından 2011 yılı Eylül ayına kadar, işlem hacmi, pamukta toplam 980 bin TL, buğdayda ise toplam 14.480 bin TL olmuştur. Diğer yandan, Ürün İhtisas Borsaları ve Lisanslı Depoculuk Sisteminin kurulmasına yönelik uygulama çalışmaları sürdürülmektedir. Bu kapsamda, TMO ve TOBB ortaklığıyla kurulan 40 bin ton depo kapasiteli lisanslı depoculuk şirketi 6.9.2011 tarihinde faaliyete geçmiştir.

Biyoyakıtların motorin ve benzin ile zorunlu olarak harmanlanmasına ilişkin teknik düzenleme tebliğlerinde değişiklik yapan tebliğler, 27.9.2011 tarihli ve 28067 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Söz konusu düzenlemelerle yerli tarım ürünlerinden üretilmiş biyoetanol ve biyodizelin, bir geçiş dönemi sonrasında, benzin ve motorinde belirli oranlarda kullanımı zorunlu hale getirilmiştir. Zorunlu harmanlama oranı uygulamasının, tarım ve tarıma dayalı sanayinin büyümesine ve çiftçi gelirlerinin arttırılmasına olumlu katkı sağlaması mümkün olmakla birlikte, başta arz açığı bulunan yağlı tohumlu bitkiler de olmak üzere, ithalatı tetikleyeceği ve diğer ürünlerin ekim alanlarını etkileyebileceği değerlendirilmektedir.

Hayvancılık

Ülkemizde birim hayvan başına elde edilen verim düzeyleri, hayvancılığın gelişmiş olduğu ülkelere göre düşük seviyelerde olup, TÜİK'in 2010 yılı verilerine göre, sığır karkas ağırlığı ortalama 216 kg, inek başına süt verimi ise 2.800 kg/laktasyon düzeyindedir. Gelişmiş ülkelerde bu miktarlar sırasıyla 270-280 kg karkas ve 5.000-6.000 kg/laktasyon civarındadır.

Türkiye'deki toplam 11,4 milyon baş olan sığır mevcudunun yüzde 41,4'ü kültür melezi sığırlarından, yüzde 36,9'u ise saf kültür ırkı sığırlarından oluşmaktadır. Toplam 23,1 milyon baş olan koyun varlığının ise, yüzde 95'ini verimi görece düşük olan yerli koyunlar oluşturmaktadır. Bu kapsamda, hayvan ıslahı ve nitelikli damızlık sığır elde edilebilmesi amacıyla, 2011 yılında suni tohumlama yöntemiyle yaklaşık 2,8 milyon baş sığır tohumlanması programlanmış olup, 2011 yılı Eylül sonu itibarıyla suni tohumlama sayısı yaklaşık 2 milyon adet olarak gerçekleşmiştir. Yıl sonuna kadar bu sayının 3 milyon düzeyine çıkarak programlanandan daha yüksek bir seviyeye ulaşması beklenmektedir.

Geçmiş yıllardaki ithalat seviyesine yakın bir şekilde 2010 yılında 25.301 baş damızlık gebe düve ithalatı yapılmışken, bu miktar 2011 yılı Eylül sonu itibarıyla 64.724 baş olarak gerçekleşmiştir. Yaklaşık 3.400 başı damızlık etçi ırk sığırlardan oluşan bu ithalatın, yıl sonuna kadar yaklaşık 80 bin baş düzeyine çıkması beklenmektedir. Bu durumun, yurt içi damızlık hayvan ihtiyacının karşılanması, büyük ölçekli işletmelerin sayısal olarak artırılması ve etçi ırk hayvan yetiştiriciliğinin yaygınlaştırılması ile et üretimine katkıda bulunacağı düşünülmektedir.

Suni tohumlama uygulamalarındaki olumlu gelişmeler ve damızlık hayvan ithalatının sürdürülmesi Türkiye'nin sütçü ırk sığır varlığı kompozisyonunda da iyileşmeyi beraberinde getirmekte olup, toplam sığır varlığı içerisindeki kültür ve kültür melezi hayvan oranı yüzde 78,3 seviyesine çıkmıştır. Bu durum özellikle süt üretiminde önemli artışlara neden olmaktadır. Nitekim, 2008 yılında 12,2 milyon ton olan süt üretimi, 2010 yılında 13,6 milyon ton düzeyine çıkmıştır. Bu gelişme, et ve süt hayvancılığının bağlantılı yapısı da dikkate alındığında, mevcut süt piyasasındaki fiyat dalgalanmalarının artma olasılığını da gündeme getirmektedir.

2009 yılı ikinci yarısından itibaren sürekli bir artış eğilimine giren kırmızı et fiyatlarının düşürülmesi için ilk etapta, 2010 yılında, Et ve Balık Kurumu (EBK) Genel Müdürlüğüne kasaplık hayvan ithalatı görevi verilmiş; fiyatlarda bir gerileme olmaması nedeniyle daha sonra gümrük vergileri indirilerek, özel sektöre de besi materyali ve karkas et ithalatı izni verilmiştir. Bu kapsamda, Mayıs 2010-Ağustos 2011 döneminde, yaklaşık 1 milyon 250 bini küçükbaş olmak üzere 1 milyon 436 bin baş kasaplık canlı hayvan, 134 bin ton da soğutulmuş ve dondurulmuş et ithal edilmiştir. Bununla beraber, kırmızı et üretimi amacıyla başta koyunculuk olmak üzere hayvan sayısının artırılması ve besiciliğin yaygınlaştırılması önemini korumakta; diğer et üretim amaçlı hayvan yetiştiriciliğinin özendirilmesi ihtiyacı bulunmaktadır. Bunların yanı sıra, kırmızı ete olan talep baskısının azaltılması amacıyla, talebin tavuk, hindi ve balık gibi et türlerine yönlendirilmesi önemli bir seçenek olarak değerlendirilmelidir.

Büyükbaş ve küçükbaş hayvan yetiştiriciliğinde kârlılığı etkileyen en önemli unsur olan kaliteli kaba yem arzında destekleme politikalarıyla önemli miktarda artış sağlanmış olup, hayvan sayılarındaki artışa paralel şekilde, yem bitkilerinin kalite ve çeşit bakımından geliştirilmesi ve üretimlerinin artırılması sektör açısından daha da önemli hale gelmiştir.

2010 yılında, ihracat avantajı bulunan kanatlı hayvan eti üretimi, bir önceki yıla göre yüzde 13 oranında artarak 1,52 milyon ton olmuştur. Bu miktarın yüzde 94'ünü tavuk eti, yüzde 2'sini ise hindi eti oluşturmaktadır. Tavuk yumurtası üretimi ise 2010 yılında bir önceki yıla göre yüzde 17 oranında azalarak 11,8 milyar adet olarak gerçekleşmiştir.

Hayvan hastalıkları ve zararlılarının olumsuz etkilerinin azaltılması yönündeki çalışmalarda, hayvancılık işletmeleri bazında koruyucu önlemlerin alınması ile ülke şartlarına uygun aşı, ilaç ve serum üretimlerinin miktar ve kalitesinin iyileştirilmesi ihtiyaçları devam etmektedir. Bu çerçevede, AB Mali İşbirliği kapsamında, Kuduz Hastalığının Kontrolü ve Şap Hastalığının Kontrolü projelerinin ikinci aşamaları 2011 yılında başlatılmıştır. Bunun yanı sıra, hayvan hastalıkları ile mücadele amacıyla bir politika belgesinin hazırlanarak önümüzdeki dönemde uygulamalara yansıtılmasına yönelik çalışma başlatılmıştır.

Su Ürünleri

Su ürünleri üretimi, 2010 yılında yüzde 4,8 oranında artarak 653 bin tona yükselmiştir. Toplam üretim içindeki payı yüzde 25,6 olan yetiştiricilik üretimindeki artış bu yıl da devam ederek toplam yetiştiricilik üretimi 167 bin tona ulaşmıştır. Yetiştiricilik faaliyetlerindeki önemli maliyet unsurlarından biri olan su alanı kira bedellerinin tespiti konusunda, 6111 sayılı Kanunla değişiklik yapılarak kira teknik şartlarının ve yıllık bedellerinin Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı tarafından belirleneceği ve gelirleri il özel idarelerine ait olmak üzere söz konusu Bakanlık tarafından kiralamanın yapılacağı hükme bağlanmıştır.

Avcılıkta etkin kaynak yönetim sisteminin kurulması önceliğini korumaktadır. Bu hedef doğrultusunda, idari kapasitenin geliştirilmesi için karaya çıkış noktalarında kontroller yapılabilmesi amacıyla 40 balıkçı barınağında ofisler kurulmuş olup, teknelerin kontrolünde uzaktan algılama yönteminin yaygınlaştırılmasına yönelik olarak gemi izleme sisteminin yanı sıra Denizcilik Müsteşarlığının otomatik tanımlama sisteminin (AIS) kullanılması çalışmalarına devam edilmektedir. Ayrıca, kaynak yönetiminin önemli unsurlarından biri olan stok değerlendirme çalışmalarına yönelik insan kaynaklarının

geliştirilmesi, fiziki, yasal ve idari ihtiyaçların tespit edilmesi amacıyla AB Mali İşbirliği kapsamında yürütülen proje 2011 yılında tamamlanmıştır.

Sürdürülebilir balıkçılığın teminine yönelik düzenlemelerin yapılması ve AB Müktesebatına uyum gerekliliklerinin yerine getirilmesi amacıyla, 1971 yılında yürürlüğe girmiş olan Su Ürünleri Kanununda değişiklik ihtiyacı devam etmektedir.

Balıkçılık sektörünün en önemli altyapı ihtiyacı olan balıkçı barınaklarına ilişkin 2011 yılında tamamlanan ihtiyaç analizi çalışmasında, barınakların önemli bir kısmının imar planının bulunmadığı, üstyapılarında önemli eksikliklerin olduğu tespit edilmiş, idame-yenileme, yeni inşaat ile genişletme ihtiyaçları belirlenmiştir. Söz konusu yapıların imar planlarının hazırlanmasına ve idame-yenileme yatırımlarına öncelik verilmesi gerekmektedir.

Ormancılık

Ülkemizde ormanlar 21,2 milyon hektarlık bir alanı kaplamaktadır. 2010 yılında yapılan 84 bin hektarlık ilave ile birlikte 1963 yılından itibaren yeşil kuşak, endüstriyel ve toprak muhafaza amaçlı toplam 2,88 milyon hektar alanda ağaçlandırma gerçekleştirilmiştir. Diğer taraftan, 2010 yılında yanan 3.317 hektar alanla birlikte, 1963 yılından itibaren 588.387 hektar orman alanı yangınlarla tahrip olmuştur.

Ormanlarımızın korunması, ekosistem bütünlüğü içerisinde işletilmesi ve geliştirilmesi ile ağaçlandırma ve erozyon kontrol çalışmalarına yönelik faaliyetlerin yürütülmesi, 645 sayılı KHK ile Orman Genel Müdürlüğü bünyesinde toplanmıştır.

Ağaçlandırma sahalarında ve özellikle yangına hassas alanlarda olmak üzere, doğal ormanlarda bakım çalışmalarının gereğince yapılamaması, ağaçlandırmaların biyolojik çeşitliliği sağlayacak şekilde çeşitli türde fidanlarla gerçekleştirilememesi ve ormancılık faaliyetlerinde eğitim ve uzmanlaşmaya yeterince ağırlık verilmemesi ağaçlandırma ve yangınla mücadele faaliyetlerinin başarısını olumsuz yönde etkilemektedir. Ayrıca, son yıllarda daha şiddetli görülmeye başlanan sel olaylarına istinaden sel kontrol çalışmalarının hızlandırılması ile kara yolu ağaçlandırma çalışmalarına ağırlık verilmesi hususları önemini korumaktadır.

Tarım Destekleri

2001 yılında ülke genelinde uygulamaya konulan Doğrudan Gelir Desteği Ödemeleri (DGD) Programı ile birlikte geliştirilen kayıt ve izleme/kontrol sistemi kapsamında, 2004 yılı sonrasında çeşitli dönemlerde uygulamaya konulan organik tarım, iyi tarım uygulamaları, toprak analizi, Çevre Amaçlı Tarım Alanlarının Korunması (ÇATAK), sertifikalı tohum ve fidan kullanımı gibi şartlı alan bazlı ödemeler ile mazot ve gübre ödemeleri gibi şartsız alan bazlı ödemeler, üretimi yönlendirme amacıyla kullanılmaya başlanmıştır.

Alan bazlı ödemelerin destekleme bütçesi içerisindeki payı, 2004 yılında yüzde 80 iken, 2010 yılında yüzde 36,2 ve 2011 yılında yüzde 31,8 olarak gerçekleşmiştir.

TABLO IV: 25- Tarım Destekleme Bütçesinin Dağılımı (1)

(Cari Fiyatlarla, Milyon TL)

	2007	2008	2009	2010	2011(2)	2012(3)
Alan Bazlı Tarımsal Destekleme Ödemeleri	2 607	2 124	1 247	2 056	2 238	2 358
DGD	1 640	1 140	0	0	0	0
Alan Bazlı Ek Ödeme (Org. Tarım, İyi Tarım, Toprak Analizi) (4)	10	0	13	81	150	170
Mazot	480	492	469	512	510	600
Gübre	345	352	596	622	625	710
Sertifikalı Tohum ve Fidan Kullanımı	50	56	85	90	120	130
Çevre Amaçlı Tarım Alanlarının Korunması (ÇATAK) (5)	3	5	6	9	30	30
Fındık	0	0	0	652	710	710
Alternatif Ürün ödemeleri	0	0	4	9	17	8
Tütün	0	0	4	8	8	0
Fındık	0	0	0	1	9	8
Telaî Edici Ödemeler	79	79	74	81	76	0
Patates Siğili Desteği	23	23	11	8	0	0
Çay Budama Tazminatı ve Masrafları	56	56	63	73	76	0
Fark Ödemesi Destekleme Hizmetleri (6)	1 797	1 848	2 007	2 056	2 523	2 236
Arz Açığı Olan Ürünlere Ödemeler (7)	1 273	1 135	826	923	1 516	1 310
Hububat	435	610	1 008	996	820	731
Çay	89	103	113	115	135	160
Bakliyat (Kuru Fasulye, Nohut, Mercimek)	0	0	60	22	58	35
Hayvancılık Destek Ödemeleri	741	1 095	908	1 158	1 670	1 868
Kırsal Kalkınma Amaçlı Tarımsal Dest.(8)	80	109	247	304	302	409
Tarım Sigortası Destekleme Hizmetleri	40	47	61	80	240	264
Diğer Tarımsal Amaçlı Destekler	23	39	175	30	73	45
TOPLAM	5 288	5 262	4 645	5 684	7 046	7 180
Afetten Zarar Gören Çiftçilere Yardım Ödemeleri	355	577	29	137	28	10
GAP Eylem Planı Kırsal Kalkınma ve Hayvancılık Destekleri (9)	0	25	75	126	114	120
GENEL TOPLAM	5 643	5 864	4 749	5 947	7 188	7 310

(1) 2007-2010 arası ilgili kurum bütçesi kesin hesap verileridir.

(2) Gerçekleşme

(3) Program

(4) 2007 ve 2008 yıllarındaki alan bazlı ödemelerde "iyi tarım" uygulamaları bulunmamaktadır.

(5) 2007 ve 2008 yıllarında Tarım Reformu Uygulama Projesi kapsamında yürütülmüştür.

(6) Kütlü pamuk, zeytinyağı, ayçiçeği, soya fasulyesi, kanola, aspir ve dane mısıra verilmektedir.

(7) 2009 yılı ürün destekleme alımı ödemesi KİT Görev Zararı Ödeneğinden yapılmıştır.

(8) 2011 yılı Bütçe tutarının 52,3 milyon TL'si, 2012 yılı Bütçe tutarının 159 milyon TL'si TKDK hibe karşılığıdır.

(9) 2010 yılı tutarının 96,6 milyon TL'si GAP EP-Kırsal Kalkınma ve Hayvancılık Projeleri; 29 milyon TL'si DAP Hayvancılık Desteği içindir. 2011 tutarının 92,7 milyon TL'si GAP EP-Kırsal Kalkınma ve Hayvancılık Projeleri; 21,2 milyon TL'si DAP Hayvancılık Desteği içindir. 2012 tutarının ise 66,6 milyon TL'si GAP EP- Kırsal Kalkınma Projeleri, 31 milyon TL'si GAP EP- Hayvancılık Projeleri ve 22,4 milyon TL'si DAP Hayvancılık Desteği içindir.

2012 yılı destekleme ödemelerinde alan bazlı ödemelerin payının yüzde 32,8 olacağı tahmin edilmektedir. Söz konusu alan bazlı ödemelerde; üretimle ilişkili destekler yüzde 14, mazot ve gübre ödemeleri yüzde 55,6, 2009 yılında başlatılan fındık gelir desteği ödemeleri ise yüzde 30 pay almaktadır.

Ürün bazlı olarak uygulanmakta olan ve "prim" olarak da adlandırılan fark ödemesi desteklemeleri, yağlı tohumlar, çay, hububat ve bakliyat için yapılmaktadır. 2004 yılında destekleme bütçesinin yüzde 11'ini oluşturan fark ödemesi desteklemelerinin, 2011 yılındaki payının yüzde 33,4 ve 2012 yılında ise yüzde 31,1 olacağı tahmin edilmektedir. 2010/159 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile prim ödemelerinin 30 adet tarım havzası temelinde farklılaştırılarak uygulanmasına devam edilecektir.

2000 yılından başlayarak beşer yıllık dönemler itibarıyla uygulanan hayvancılık desteklemeleri, 2008 yılından itibaren yıllık olarak uygulanmaktadır. Bu desteklerin toplam destekleme bütçesi içerisinde 2004 yılında yüzde 7 olan payının, 2011 yılında yüzde 23,7 olacağı ve 2012 yılında yüzde 26 seviyesine yükseleceği tahmin edilmektedir.

Bununla beraber, GAP Eylem Planı kapsamında, bölgede sulama altyapısının iyileştirilmesine paralel şekilde hayvancılığın geliştirilmesi amacıyla büyük süt hayvancılığı işletmelerinin desteklenmesine ilişkin program 2009 yılında uygulanmaya başlanmıştır. Özellikle süt ve et piyasalarında görülen dengesizlik ve istikrarsızlığı azaltmaya yönelik 2010 yılında Doğu Anadolu Bölgesinde başlatılan ve etçi ırk hayvan yetiştiriciliği yapan büyük işletmelerin kurulmasına desteklenmesine ilişkin programa ise 2011 yılında devam edilmiştir. Ayrıca, 1.8.2010 tarihinde, T.C. Ziraat Bankası A.Ş. ve Tarım Kredi Kooperatiflerince Tarımsal Üretime Dair Düşük Faizli Yatırım ve İşletme Kredisi Kullanılmasına İlişkin Kararda değişiklik yapılarak süt ve damızlık etçi sığır yetiştiriciliği yatırımlarına yönelik yatırım kredileri ve büyükbaş hayvan yetiştiriciliğine yönelik işletme kredileri, yüzde 100 faiz desteği uygulanacak şekilde yürürlüğe konmuş olup aynı uygulama 2011 yılında da sürdürülmüştür.

TABLO IV: 26- Bazı Tarımsal Ürünlerin Başlangıç Alım Fiyatları

	Fiyatlar (TL/Ton)			Değişim (Yüzde)		
	2008	2009	2010	2008	2009	2010
1. Buğday (Ekmeklik) (1)	500	500	550	17,6	0,0	10,0
2. Arpa (Beyaz) (1)	375	375	415	17,2	0,0	10,7
3. Mısır (1)	430	450	490	-	4,7	8,9
4. Şeker Pancarı	108	115	118	8,0	6,5	2,6
5. Fındık (2)	4 000	-	-	-22,3	-	-
6. Haşhaş Kapsülü	2 200	2 600	2 800	10,0	18,2	7,7
7. Çay	737	790	885	15,2	7,2	7,2

Not: Tarım Satış Kooperatifleri ve Birlikleri avans fiyat uygulamasına geçtiklerinden birliklerin aldıkları ürünler tabloda yer almamaktadır.

(1) Destekleme primleri hariçtir.

(2) Giresun kalite fındık başlangıç alım fiyatıdır.

Tarım ürünlerinin işlenmesi, değerlendirilmesi ve pazarlanması konularındaki tarımsal yatırımlar ile yeni alet ve ekipman alımlarının desteklenmesine ilişkin 2006-2010 dönemini kapsayan Kırsal Kalkınma Yatırımlarının Desteklenmesi Programının değiştirilmesine yönelik BKK 19.2.2011 tarihli ve 27851 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak, Program beş yıllık bir dönem için uzatılmıştır. Programın destekleme bütçesindeki payı 2007 yılında yüzde 1,4 iken, bu oranın 2012 yılında AB Mali İşbirliği kapsamında yürütülecek olan kırsal kalkınma destekleri için katkı payı da dahil olmak üzere yüzde 5,7 olması öngörülmüştür. Söz konusu Programın, AB Mali İşbirliği kapsamında yürütülmesine başlanan Kırsal Kalkınma Programı gözetilerek, bölgesel özellikleri dikkate alacak şekilde farklılaştırılması ihtiyacı bulunmakta, faiz indirimli tarımsal

krediler ile tarımsal amaçlı kooperatiflere kullandırılan kredi uygulamaları ve benzer nitelikli diğer proje bazlı destekler arasında tamamlayıcılığın sağlanması önem arz etmektedir.

TABLO IV: 27- Alım Yapılan Tarımsal Ürün Fiyatlarındaki Gelişmeler

Ürünler	(Ortalama Alım Fiyatları, TL/Ton)			(Yüzde Değişim)		
	2008	2009	2010	2008	2009	2010
1. Buğday	464	459	505	15,7	-1,1	10,0
2. Arpa	-	370	408	-	-	10,3
3. Çavdar	-	359	400	-	-	11,4
4. Mısır	409	436	485	-	6,5	11,2
5. Yulaf	-	370	408	-	-	10,3
6. Pamuk (1)	940	1 100	2 011	-4,0	17,1	82,8
7. Şeker Pancarı	114	124	115	14,1	9,2	-7,3
8. Ayçiçeği	827	750	919	-4,8	-9,4	22,5
9. Fındık (2)	4 230	4 500	4 507	-15,6	6,4	0,2
10. Kuru İncir	3 931	3 000	2 697	28,1	-23,7	-11,2
11. Çekirdeksiz K. Üzüm	1 686	2 820	3 073	-1,2	67,3	9,0
12. Zeytinyağı	3 968	4 110	4 737	-7,0	3,6	15,3
13. Tiftik (1)	4 814	5 000	5 340	0,5	3,9	6,8
14. Antepfıstığı (3)	6 830	7 170	10 682	-16,0	5,0	49,0
15. Soya Fasulyesi	608	700	760	-6,2	15,2	8,5
16. Haşhaş Kapsülü	2 184	2 438	2 647	8,1	11,6	8,6
17. Çeltik	832	-	-	26,0	-	-
18. Yaş Koz (1) (4)	5 000	4 000	3 500	42,9	-20,0	-12,5
19. Çöplü Kırmızıbiber	909	-	640	21,0	-	-
20. Zeytin	2 643	2 620	3507	10,4	-0,9	33,9
21. Gülçiçeği	1 712	1 600	1 800	14,3	-6,6	12,5
22. Kırmızı Mercimek	-	2 000	-	-	-	-
23. Çay	737	789	885	15,2	7,1	12,2
24. Yaş Üzüm	277	-	-	22,2	-	-
25. Kuru Kayısı	-	-	-	-	-	-
26. Çekirdekli Kuru Üzüm	-	-	-	-	-	-
27. Siirt Fıstığı	464	459	-	15,7	-1,1	-
28. Kuru Fasulye	-	370	-	-	-	-
29. Nohut	-	359	1 500	-	-	318,0
30. Taze Kayısı	409	436	-	-	6,5	-
31. Taze Şeftali	-	370	-	-	-	-

(1) Destekleme primleri hariçtir.

(2) 2009 ve 2010 yılında TMO alım yapmamıştır.

(3) Antep Fıstığı fiyat verisi olarak Kırmızı Kabuklu Yaş Antep Fıstığı fiyat verisi sunulmakta olup, önceki yıllara ait verilerde güncelleme yapılmıştır.

(4) Ağırlıklı olarak alımı gerçekleştirildiğinden 1. sınıf Yaş Kozaya ait fiyat verileri sunulmuş olup, önceki yıllara ait verilerde güncelleme yapılmıştır.

5363 sayılı Tarım Sigortaları Kanunu uyarınca, 2011 yıl sonu itibarıyla toplam 630 bin poliçe kesileceği ve 240 milyon TL devlet desteği sağlanacağı tahmin edilmektedir. Sigorta sisteminin belirli bir derinlik kazanması için gerekli görülen prim desteklerine bütçeden giderek artan oranda kaynak ayrılmakta ve söz konusu devlet desteği için 2012 yılı bütçesinde yüzde 10 oranında artış sağlanarak 264 milyon TL kaynak tahsis edilmesi öngörülmektedir. Sistemin sürdürülebilirliği için AB ülkelerinde olduğu gibi bu desteklerin verilmesi, ancak, aşamalı olarak azaltılması önem arz etmektedir.

TABLO IV: 28- Alım Miktarları ve Üreticilere Yapılan Ödemeler

Ürünler	Alım Miktarı (Bin Ton)			Üreticilere Yapılan Ödemeler (Cari Fiyatlarla, Bin TL)		
	2008	2009	2010	2008	2009	2010
1. Buğday	8	3 789	980	3 715	1 739 494	495 435
2. Arpa	0	1 293	917	0	478 415	373 929
3. Çavdar	0	48	16	0	17 381	6 257
4. Mısır	823	183	83	336 687	79 909	40 522
5. Yulaf	0	4	0,4	0	1 527	161
6. Pamuk	166,5	48	85,5	156 435	52 975	171 944
7. Şeker Pancarı (1)	8 355	9 522	10 132	952 064	1 185 238	1 160 874
8. Ayçiçeği	367,9	380	350	304 414	284 938	321 705
9. Fındık	300,8	0,07	0,04	1 272 469	3 150	1 654
10. Kuru İncir	3,7	4,1	3,7	14 543	12 432	9 881
11. Çekirdeksiz K. Üzüm	35,5	33,9	29,2	59 843	95 615	89 768
12. Zeytinyağı	8,2	8,0	6,1	32 541	33 065	28 706
13. Tiftik	0,14	0,14	0,14	674	720	748
14. Antepfıstığı (2)	0,03	0,26	0,44	221	1 738	1 923
15. Soya Fasulyesi	12	4,4	0,8	7 294	3 105	572
16. Haşhaş Kapsülü	10	30,8	40,9	21 840	75 031	108 264
17. Çeltik	0,5	0	-	416	0	-
18. Yaş Koza (3)	0,13	0,14	0,14	640	556	489
19. Çöplü Kırmızıbiber	0,8	0	0,02	727	0	11,2
20. Zeytin	37,2	32,6	30,3	98 327	85 286	106 412
21. Gülçiçeği	2,7	1,93	1,11	4 623	3 094	2 914
22. Kırmızı Mercimek	0	0,07	-	0	140	-
23. Çay	650	594	591	479 120	468 893	522 484
24. Yaş Üzüm	0,6	0	-	166	0	-
25. Taze Kayısı	0	0	-	0	0	-
26. Taze Şeftali	0	0	0	0	0	0
TOPLAM				3 746 759	4 619 867	3 439 816

(1) Alım bedelini göstermektedir. Bu tutarın yaklaşık yüzde 40'ı cari yılda, yüzde 60'ı bir sonraki yılda ödenmektedir.

(2) Taze Kırmızı Kabuklu Antep Fıstığı (Yaş Ben Fıstığı) alım miktarı yüzde 75 randıman oranıyla Kırmızı Kabuklu Yaş Antep Fıstığı alım miktarı rakamlarına dahil edilmiştir.

(3) Yaş koza alım miktarı rakamlarında güncelleme yapılmış olup, sadece 1. sınıf yaş koza alım miktarı verileri sunulmuştur.

İhracatta rekabet gücünün artırılması amacıyla ihracat sübvansiyonlarının dış ticarete konu, katma değeri yüksek, markalı ve nihai tüketiciye yönelik ürünlere yönlendirilmesi ve sınırlı kamu kaynaklarının etkin kullanılması ihtiyacı devam etmektedir.

AB'ye katılım süreci, piyasalarda rekabetin tesisi ve sektörde sürdürülebilirliğin sağlanması konuları göz önüne alındığında, tarım desteklerinin alan ve ürün temelinde farklılaştırılarak desteklerin idare ve kontrolünün alan bazlı yapılması, çeşitli kurumlar tarafından uygulanan farklı destek programları arasında tamamlayıcılığın sağlanması ve bütçe programlanmasında işletmelerin gelir seviyesinin de dikkate alınması gereği ortaya çıkmaktadır.

Tarım Satış Kooperatifleri Birlikleri ve ilgili KİT'lerin faaliyetlerine konu tarımsal ürünlerin alım fiyatlarında, 2009 yılında ortalama yüzde 7,1 ve 2010 yılında ise ortalama yüzde 6,9 oranında artış kaydedilmiştir.

Gıda

5996 sayılı Veteriner Hizmetleri, Bitki Sağlığı, Gıda ve Yem Kanunu 13.12.2010 tarihinde yürürlüğe girmiş olup bu Kanunla, kamunun sunacağı hizmetlerin tek elden yürütülmesi ve tüm yetkilerin tek otorite olarak Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığında toplanması amaçlanmıştır. Kanun kapsamında çıkarılacak ikincil mevzuatın yürürlüğe girmesiyle birlikte Bakanlığın gıda güvenilirliğine ilişkin işlevlerini yerine getirecek olan birimlerinin yeniden yapılandırılması ve görev dağılımı tamamlanacaktır.

AB'ye katılım sürecinde 2010 yılında açılan Gıda Güvenliği, Veterinerlik ve Bitki Sağlığı Faslı'nın kapanış kriterlerine uygun olarak, öncelikle hayvansal ürün işleme tesislerinin teknik ve hijyenik koşullarının AB standartlarına uyumu için bir ulusal program hazırlanması, programın desteklenmesi ve izlenmesi ile tüm resmi kontrollerde AB'ye uyumlu bir sistemin uygulanması gerekli görülmektedir. Bu çerçevede, gıda kontrol sisteminin bir parçası olarak denetim altyapısının iyileştirilmesine yönelik yatırımlar ile risk analiz sistemi oluşturulması ve gıda güvenliği bilgi ağının geliştirilmesi ihtiyacı bulunmaktadır. Hayvan ve bitki sağlığı ile gıda kontrolüne yönelik çalışmakta olan laboratuvarların yeniden yapılandırılması ve akreditasyonu için gerekli programlamanın yapılarak ihtiyaçların karşılanması önem arz etmektedir.

Kamu şeker fabrikalarının amaçlandığı gibi 2014 yılı sonuna kadar özelleştirilmesi tamamlandığı takdirde, şeker sektöründe gerekli görülen yeni bir kota denetimi ve izleme sisteminin kurulması için mevzuat çalışmalarının bitirilmesi önemli görülmektedir.

TABLO IV: 29- Tarım Sektöründe Seçilmiş Göstergeler

	2008	2009	2010	2011(1)	2012 (2)
DSİ Tarafından İnşa Edilerek İşletmeye Açılan Sulama Alanı (Net Kümülatif, Milyon ha)	2,64	2,69	2,73	2,85	2,97
Tarım Reformu Genel Müdürlüğü Arazi Toplaştırma Faaliyeti (Kümülatif, Milyon ha)	0,56	0,66	0,86	1,66	2,86
Sertifikalı Hububat (Buğday-Arpa) Tohumu Kullanım Oranı (Yüzde)	23,0	33,5	39,7	48,4	52,8
Organik Tarım Olarak Yetiştiricilik Yapılan Kültür Alanları (Bin ha)(3)	109	326	338	480	520
Melez ve Kültür Irkı Sığır Varlığının Toplam Sığır Varlığına Oranı (Yüzde)	73,7	75,7	78,3	81,5	84,0
Endüstriyel ve Toprak Muhafaza Ağaçlandırmaları (Kümülatif, Milyon ha)	2,73	2,80	2,88	2,95	3,04
Devlet Destekli Tarım Sigortaları Poliçe Sayısı (Bin adet)	261	307	375	630	700

Kaynak: GTHB, OSİB, Kalkınma Bakanlığı, DSİ Gen. Müd.

(1) Gerçekleşme tahmini

(2) Program

(3) Geçiş süreci kültür alanı dahildir.

2. Temel Amaç ve Hedefler

Tarım sektöründe, gıda güvenliği ve güvenilirliğinin sağlanması ile doğal kaynakların sürdürülebilir kullanımı gözetilerek, örgütlü ve rekabet gücü yüksek bir yapının oluşturulması temel amaçtır.

AB'ye katılım sürecinde, Türkiye'nin üyelik sonrasında Birlik içerisinde rekabet edebilirliğini artıracak şekilde, kurumsal ve idari yapılarda gerekli dönüşüme öncelik verilecektir.

3. Politika Öncelikleri ve Tedbirler

Öncelik / Tedbir	Sorumlu/ İşbirliği Yapılacak Kuruluşlar	Süre	Yapılacak İşlem ve Açıklama
Öncelik 58. Tarımsal destekler üretimde etkinlik, verimlilik ve kaliteyi artırmaya yönelik olarak yeniden düzenlenecektir.			
Tedbir 107. Tarımsal destekleme politikaları, AB'ye katılım sürecinin gerekleri de göz önüne alınarak, üretimde etkinliği, verimliliği ve kaliteyi artırmaya yönelik olarak düzenlenecektir.	Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı (S); Avrupa Birliği Bakanlığı, Bilim Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, Ekonomi Bakanlığı, Kalkınma Bakanlığı, Maliye Bakanlığı, Orman ve Su İşleri Bakanlığı, Hazine Müsteşarlığı	Aralık Sonu	AB'ye katılım sürecinde nihai hedefin işletme bazlı desteklemelerin olacağı, başta arz açığı olan ürünlere ilişkin destekler olmak üzere desteklerin alan ve ürün temelinde farklılaştırılacağı, desteklerin idare ve kontrolünün alan bazlı yapılacağı, farklı destek programları arasında tamamlayıcılığın sağlanacağı, destek seviyesi belirlenirken işletmelerin gelir düzeyinin dikkate alınacağı ve Arazi Parsel Tanımlama Sisteminin Kurulması ve ÇKS'nin Geliştirilmesine Yönelik Strateji ile uyumlu takvimlendirmeyi de içeren bir strateji hazırlanacaktır.
Öncelik 59. Sektörde rekabet edebilirliğin artırılması amacıyla tarımsal ürün piyasaları güçlendirilecektir.			
Tedbir 108. Besi ve süt hayvancılığının dengeli bir şekilde gelişmesi sağlanacaktır.	Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı (S); Kalkınma Bakanlığı, Maliye Bakanlığı, Hazine Müsteşarlığı, Üretici Örgütleri	Aralık Sonu	Hayvancılıkta verimlilik ve kalite artışının sağlanması, olası süt arz-talep dengesizliğinin önüne geçilmesi ve et üretiminin düzenli bir şekilde artırılarak et arzı güvenliğinin sağlanması amacıyla, özellikle bölgesel programlar yoluyla, besi hayvancılığı, etçi ırk sığır yetiştiriciliği ile küçükbaş hayvan yetiştiriciliğinin geliştirilmesi desteklenecektir.
Tedbir 109. Tarımsal ürün piyasalarında istikrar sağlanmasına yardımcı olacak şekilde piyasayı güçlendirici altyapılar oluşturulacaktır.	Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı (S); Avrupa Birliği Bakanlığı, Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, Kalkınma Bakanlığı, Maliye Bakanlığı, Hazine Müsteşarlığı, Üretici Örgütleri	Aralık Sonu	Fiyat dalgalanmalarının azaltılması ile ürün arzı ve çiftçi gelirlerinde istikrarın sağlanması amacıyla, AB üye ülke uygulamalarını gözeterek, pazarlama standartlarının oluşturulması, fiyat izleme sisteminin kurulması, üretici örgütlerine ilişkin mevzuatın yeniden düzenlenmesi ile piyasayı düzenleyici niteliği olan kurum ve kuruluşların idari ve teknik kapasitesinin güçlendirilmesine

			ilişkin bir yol haritası hazırlanarak gerekli çalışmalar yürütülecektir.
Tedbir 110. Şeker sektöründe kurumsal düzenleme tamamlanacak, kota yönetimi ve denetimi etkinleştirilecektir.	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı (S); Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı, Şeker Kurumu	Haziran Sonu	Şeker Kanununda, AB politikalarındaki değişimleri gözeterek ve özelleştirme sürecine paralel değişiklikleri içeren kanun tasarısı taslağı Başbakanlığa sevk edilecektir.
Tedbir 111. Organik tarımın geliştirilmesine ve yaygınlaştırılmasına yönelik bir eylem planı hazırlanacaktır.	Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı (S); Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, Ekonomi Bakanlığı, Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Kalkınma Bakanlığı, Orman ve Su İşleri Bakanlığı, TÜİK, Üretici Örgütleri, STK'lar, Üniversiteler	Eylül Sonu	Organik tarımda, başta kontrol ve denetime yönelik hizmetlerin artırılması olmak üzere, istatistik altyapı dahil izlenebilirliğin iyileştirilmesi, eğitim ve yayım hizmetleri ile kurumsal kapasitenin geliştirilmesine yönelik bir eylem planı hazırlanacaktır.
Tedbir 112. 4342 sayılı Mera Kanununda değişiklik yapılacaktır.	Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı (S); Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Kalkınma Bakanlığı, Maliye Bakanlığı, Orman ve Su İşleri Bakanlığı, Üretici Örgütleri, Üniversiteler	Aralık Sonu	Çayır ve meraların verimli ve sürdürülebilir kullanımını sağlamak üzere, tespit ve tahdit çalışmaları hızla tamamlanacak, mera ıslahı ve kullanımında yaşanan sorunları çözecek ve belirlenecek kriterlere dayalı olarak uygun meraların hayvancılık yatırımlarında kullanımına yönelik kanunda değişiklik yapacak kanun tasarısı TBMM'ye sevk edilecektir.
Tedbir 113. Biyoyakıtlara ilişkin düzenlemelerin tarım sektörüne yönelik etkileri analiz edilecektir.	Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı (S); Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı, Maliye Bakanlığı, Kalkınma Bakanlığı, EPDK, TAPDK, Üretici Örgütleri, STK'lar, Üniversiteler	Aralık Sonu	Zorunlu harmanlama oranı uygulamasının tarım sektörüne etkisinin, özellikle arazi kullanımı, gıda güvenliği, üretici gelirleri ile fiyatlar temelinde incelenmesini içeren bir etki analizi çalışması yapılacaktır.
Öncelik 60. Tarım sektöründe kurumsal ve idari yapılarda gerekli dönüşüme öncelik verilecektir.			
Tedbir 114. 4572 sayılı Tarım Satış Kooperatif ve Birlikleri Hakkındaki Kanunda değişiklik yapılacaktır.	Gümrük ve Ticaret Bakanlığı (S); Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı, Maliye Bakanlığı, Kalkınma Bakanlığı, Hazine Müsteşarlığı	Aralık Sonu	Birliklerin sürdürülebilir mali ve idari yapılara sahip olması ve rasyonel bir finansman modeli oluşturulması yönünde düzenlemelerin yapılması ve 4572 sayılı Kanunda yeniden yapılandırma dönemine ilişkin geçici maddelerin kaldırılması amacıyla bu kanunda ve ilgili kararlarda gerekli düzenlemeler yapacak kanun tasarısı TBMM'ye sevk edilecektir.
Tedbir 115. Sebze ve meyvelerin ticaretine	Gümrük ve Ticaret Bakanlığı (S); Gıda Tarım	Aralık Sonu	Sebze ve meyveler ile arz ve talep derinliğine göre belirlenecek diğer

ilişkin altyapı geliştirilecektir.	ve Hayvancılık Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Rekabet Kurumu, TOBB, TESK, TÜSEMKOM, STK'lar		malların ticaretini düzenleyen 5957 sayılı kanunun gerektirdiği ikincil mevzuat çalışmaları tamamlanacak ve Hal Kayıt Sistemi kurulacaktır.
Tedbir 116. Tarımsal istatistik verilerine dair nitelik ve nicelik sorunları giderilecek, tarım politikalarının yürütülmesine ilişkin bilgi altyapısı ile idari yapı geliştirilecektir.	Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı (S); Orman ve Su İşleri Bakanlığı, TÜİK, İTÜ	Aralık Sonu	AB gerekleri göz önüne alınarak, Çiftçi Kayıt Sistemi başta olmak üzere, tüm bilgi sistemleri Çiftlik Kayıt Sistemi temelinde bütünleştirilecek ve birbirini tamamlayıcı şekilde işletilecek, Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı ile TÜİK'in yerel ve merkezi kurumsal kapasitesi kurumlar arası işbirliğiyle geliştirilecektir.
Öncelik 61. Kamu kurumlarının, bitki ve hayvan sağlığı ile gıda güvenilirliği hizmetlerine ilişkin kapasitesi geliştirilecektir.			
Tedbir 117. Gıda, yem, gıda hijyeni ve veteriner hizmetleri ile bitki sağlığına ilişkin idari ve kurumsal altyapı güçlendirilecek, özel sektörün uyum maliyetleri desteklenecektir.	Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı (S); Ekonomi Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Kalkınma Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, TAPDK, STK'lar	Aralık Sonu	5996 sayılı Veteriner Hizmetleri, Bitki Sağlığı, Gıda ve Yem Kanununa ilişkin ikincil mevzuat tamamlanacak, kamuda yeniden düzenlenen idari yapı ile özellikle hayvan hastalıklarıyla mücadele ile denetim ve kontrole ilişkin kurumsal yapı geliştirilecek, öncelikle hayvansal ürün işleme tesislerinin modernizasyon ihtiyaçlarının desteklenmesine ilişkin çalışmalar tamamlanarak mevcut destekler bu kapsamda yeniden düzenlenecektir.
Öncelik 62. Toprak ve su kaynakları etkin kullanılacaktır.			
Tedbir 118. Tarım arazilerinin miras yoluyla parçalanmasının önlenmesine yönelik olarak ilgili kanunlarda değişiklik yapan bir yasal düzenleme yapılacaktır.	Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı (S); Adalet Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Maliye Bakanlığı.	Aralık Sonu	Türk Medeni Kanunundaki tarımsal işletmelere ilişkin miras hükümleri ile Toprak Koruma ve Arazi Kullanımı Kanunundaki tarımsal işletmelerin asgari büyüklüklerinin belirlenmesi konularında değişiklik yapan kanun tasarısı hazırlıkları yürütülecektir.
Öncelik 63. Su ürünleri sektöründe sürdürülebilir ve rekabetçi bir üretim yapısı geliştirilecektir.			
Tedbir 119. 1380 sayılı Su Ürünleri Kanununda değişiklik yapılacaktır.	Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı (S); Avrupa Birliği Bakanlığı, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Orman ve Su İşleri Bakanlığı, Ulaştırma Bakanlığı.	Aralık Sonu	Su Ürünleri Kanununda, sürdürülebilir balıkçılığın sağlanması amacıyla kaynakların korunması, kontrol hizmetlerinin etkinleştirilmesi ile kaliteli ürün temini gibi konularda düzenlemeler yapacak kanun tasarısı TBMM'ye sevk edilecektir.

Öncelik 64. Ormanlık faaliyetlerinde, özellikle ekosistemin etkin korunması gözetilirken; yangınla mücadele ve ağaçlandırma çalışmaları sürdürülecektir.			
Tedbir 120. Ormanlarımızın yangınlar, zararlı böcek ve hastalıklar ile her türlü yasa dışı müdahalelere karşı korunmasında etkinlik arttırılacak, ağaçlandırma ve erozyonla mücadele faaliyetleri sürdürülecektir.	Orman ve Su İşleri Bakanlığı (S); Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı, Kalkınma Bakanlığı, Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü, Yerel Yönetimler, Kooperatifler, Üniversiteler, STK'lar	Aralık Sonu	Yangınlarla daha etkin mücadele amacıyla gerekli makine-teçhizat alımının yanı sıra orman yangınlarına hassas alanlardan başlamak üzere orman bakım çalışmaları yoğunlaştırılacak, yangına dirençli orman kurma ve yangın emniyet şeridi dâhil koruma faaliyetleri yaygınlaştırılacaktır. Ağaçlandırma, erozyon kontrol çalışmaları ve konu ile ilgili araştırmalar, değişen iklim koşulları gözetilerek planlanacak ve sürdürülecektir.
Tedbir 121. Çölleşme ve erozyonla mücadeleye ilişkin bilgi altyapısı ve kurumsal kapasite geliştirilecektir.	Orman ve Su İşleri Bakanlığı (S); Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı, Kalkınma Bakanlığı, Yerel Yönetimler, Üniversiteler, STK'lar	Aralık Sonu	Çölleşme ve erozyonla mücadelede etkinliği arttırmak amacıyla Ulusal Çölleşme ve Erozyonla Mücadele Stratejisi hazırlanacak, izleme sistemi geliştirilecek, uygulama projeleri hazırlanacak ve kurumsal kapasitenin geliştirilmesine yönelik eğitim programları düzenlenecektir.